

LO CAMP DE TARRAGONA

PERIÒDICH (ATALANISTA)

Anys 5.— Núm. 177.— Diumenge 3 de Janer de 1904.

LO QUE VOLÈM

«Volèm la llengua catalana ab caràcter oficial y que sian catalans tots los que desempenyin càrrechs públics: volèm Corts catalanes, no sols per estatuir nostre dret y lleys civils sino tot quant se refereixi a la organizació interior de nostra terra: volèm que catalans sian los jutges y magistrats y que dintre de Catalunya's fallin en última instancia ls plets y causas: volèm ser àrbitres de nostra administració, fixant ab entera llibertat las contribucions y impostos, y volèm, en fi, la facultat de poder contribuir a la formació del exercit espanyol per medi de voluntaris ó diners, suprimint en absolut las quintas y llevas en massa y establint que la reserva regional flososa presti servey tan sols dintre Catalunya.» (Del manifest de la Unió Catalanista de 16 de Mars de 1897).

Monuments del pervindre

Los grans monuments, las esplèndidas y admirables obras de l'home ja tenen un altre enemich, ja no és sols lo temps qui s'afanya en sa destrucció, ja incomprendible sarcarme! l'home hi ajuda posseït d'un afany de destrucció més violent que'l del temps y més irrespetuós y anti-artístich que aqueix que al menys he respecta la memoria donchs ne deixa las despullass.

Lo micròbi anti-artístich ho invadeix tot, perquè, no hi ha dubte, això és una malaltia com lo tifus o més terrible encara, puig se'n salvan molt pocs, y molt pocs s'escapan de l'invasió.

Fa modern tirar a terra un prodigi arquitectònic per conservar la direcció d'un carrer. Fa despreocupat votar l'enderrocament d'un envejit temple del segle XIII verdadera y escastíssima joya. Això últim acaba d'ocórrer a Barceona. Fa intel·lectual suprimir subvencions per al sosteniment de maravelles artísticas que a la vegada són arxius vivents d'èpocas d'explendor, sabiduria y fortalesa d'un poble sencer y progressiu.

Lo poble d'avuy ab quins monuments deixarà recort, admiració y exemple a las generacions del pervindre? Temem que aqueixa no és època d'explendor, sabiduria y fortalesa.

L'Art, pera l'home modern, és poca cosa; tot ell se deu a la Ciencia que l'ha lliurat de l'esclavatge. Passem per un moment per tal afirmació. Y ahont són los temples a la Ciencia? Ahont són los desitjos solament de construir aqueixos temples? Ahont és aquella febre admirable de deixar exemple a la posteritat?

Ab los moderns que no fan poble il·lustrat, sino comparsa política, escambell de sas ambicions despreciables, no hi tenim, ni hi tindrem may, cap punt de contacte. Nosaltres volèm sostenir y crear, conservar y avensar. Las mesquindats, los apassionaments, las violencias, per ells. Per ells la seva egoista ciencia de conveniencia particular, ab odi a l'Art. Per nosaltres la Ciencia y l'Art són inseparables, complementaris. Nosaltres volèm Ciencia y Art sense mesquindat, sense apassionaments, sense violencias.

Fa algun temps que entre ls veraders avensats hi ha febre d'educació, d'extensió universitaria, de vulgarisació de Ciencia. No tot són projectes y formació de societats: funciona ja alguna càtedra popular y gran satisfacció'n causa dir que no serà Tarragona l'última ciutat que donarà probas de desitjar lo mellorament intelectual del poble.

Es precis fer una corrent de germanor entre l'obrer intelectual y l'obrer manual; aquesta és la llevor de nostra fortalesa, de nostre esplendor, de nostra sabiduria. Ensenyar y aprendre, aqueix és lo primer, lo únic, per ara, de nostres debers.

Després, al costat d'aqueixos temples de caràcter, nostre amor al treball, nostre amor al progrés y'l noble orgull de nostre propi valer, edificarem altres arxius no menys vivents que aquells, altres monuments no menys eloqüents. Hi farem los temples a la Ciencia, ab los que's demostrarà que lo poble d'avuy també té, com a digne successor d'aquell admirable poble sencer, fermesa de caràcter, amor al treball, amor al progrés y noble orgull de son propi valer.

Asimo donchs; vinga prompte aqueixa corrent de simpatia, vinga aqueixa vulgarisació de la Ciencia.

La Companyia Trasatlántica

Sembla que un dels principals objectius de l'agitador Grandmontagne, ha sigut lo desprestigi de la més important de las Companyias navieras espanyolas, secundant ab això la tasca dels elements soi disant avansats que, de poch temps a n'aquesta part, venen fent una furiosa campanya, que hem de considerar política més que altra cosa, desde que'ls atachs van dirigits principalment a las personalitats més prestigiosas de la companyia y aquests atachs, més que en fets, se fonamentan ab lo modo de pensar que aquells tinguin.

Sens volguer defendre ni molt menys a la Trasatlántica, creyem que si's vol que'l pabelló espanyol no desaparegui del tot del mar de la Xina y altres, jamay ha estat tan justificada com ara la subvenció del vuit y mitj milió que percebeix de l'Estat a cambi de fer lo servey de correus ab itinerari fixo.

Un de's arguments que s'emplea pera combatre ab més furia a la Trasatlántica, és que cobra un nòlit més baix pera las mercancias que en a Liverpool pera la línia de Filipinas, a Génova pera las de las Antillas y Sud-América y a Marsella pera la de Fernando Póo, que no pera las que embarca a Barcelona pera ls mateixos destins.

Això que tan alarma a certs elements és lo més natural del món. La Companyia Trasatlántica, com a correus que són sos vapors, té itinerari fixo y las surtidas o caps de línia oficials són ports espanyols; mes com nostre comerç no està per desgracia sobrat d'elements pera omplir los barcos, d'aquí que la Trasatlántica pera no ferlos anar de buit tinga que enviarlos a Liverpool, Marsella y Génova, abans de tocar en los ports espanyols.

Naturalment, la Trasatlántica's troba a Liverpool en competencia ab todas las línias de vapors que fan lo servey de l'extrèrm orient y a Génova ab las que van a las Antillas y América del Sud y quin remey li queda o bé baixar los nòlits fins als límits de las companyias rivals, o bé no carregar res. D'aquí neixen las diferencias que tant han alarmat a alguns, diferencias que ja no's remarcan tant a la línia de Fernando Póo, perquè en aquella ja no hi ha necessitat de sacrificis.

S'ha volgut presentar aquesta diferencia de nòlits com a causa principal de nostre poch comerç ab América, y sobre això cal fer notar que per lo franch més o menys per tonelada no mor cap negoci sólidament establert, y ademés, que todas las línias regulars europeas tocan als ports espanyols del Mediterrani o de l'Atlántich, y que per lo tant si la Trasatlántica abusa, bé prou que pot prescindir de sos serveys utilitzant altres barcos, que prou n'hi ha; lo que manca és càrrega.

Se guardan los que tan malparlan actualment a la Trasatlántica de fer notar que moltes vegadas lo mateix que aquesta companyia fan las extrangeras, y no és raro veure recalar a Barcelona, a la Corunya, a Villagarcía o Vigo, grans trasatlántichs francesos, italians, holandesos, alemanys y inglesos que, portant cabuda a las bodegas, prenen la càrrega que poden a qualsevol nòlit abans que anar de buit.

Són aquestas, contingencias del negoci que no poden evitarse. En lo que si estan en lo just al queixarse de ferm y deu evitarse de tota manera, és de que'ls vapors abarroïn a Liverpool, Génova o Marsella, com ha succeït algunas vegadas y deixin després la càrrega preparada als ports espanyols a terra, ocasionantse sobre tot ab la destinada a Filipinas serios trastorns.

Sobre aquest punt si que's deu ésser exigent. La Trasatlántica que prengui la càrrega que hi hagi a Es-

panya y deixarla després ab completa llibertat de completar lo carregament ahont y com pugui, puig aixís y tot no li mancarán malsdecap pera sostenirse tal com se van posant las coses.

Mes reduits cada dia ls negocis ab lo que foren nostras colonias, perdut lo passatge oficial y gairebé també particular, a la Trasatlántica no li mancarán apuros pera sostenir lo rumbo de sos barcos, puig vuit milions y mitj pera'ls serveys que fa y'l número de vapors que manté a flot, són ben poca cosa segons criteri dels que entenen en aquests negocis.

REGIONALISME (?) CARLÍ

A un admirador del senyor Mella

(CONTINUACIÓ)

L'anguió's malestar que's sentia a Espanya quan se publicaren los esmentats documents, l'urgent necessitat de posar fi, d'un modo o altre, a l'anarquia que imperava durant la República allavors existent, y fins l'entusiasme produït per las brillants victorias que las armas carlines obtenian en los camps de batalla, esplaca perfectament que no's fixés l'atenció en las deficiencias que contegian o que's consideressin com accidentals o involuntarias inexactituds de redacció y no com a calculats estratagemas ab que's feya la corretjeta a l'arbre secular de nostras llibertats boy simulant que's conreuava. Mes los que estavan al tanto de las interioritats de l'element director del carlisme y podian observar d'aprop l'esperit polítich que l'informava, no tardaren en rebre cruels desenganys que marciren y colltorsaren sas més floridas esperansas.

La primera desusió fou l'actitut de la Junta central carlina de Catalunya al rebre l'alocució de D. Carles de 16 Juliol de 1872, en la que prometia, com ja he dit, retornarnos lo que Felip V nos havia pres. Aquella Junta, formada per homes de la confiança de D. Carles, per boca de son president Cevallos, jefe de E. M. de l'exèrcit de Catalunya, se dirigi al Príncipe Alfonso, germá del Pretendent, protestant de la promesa que en ella feya D. Carles, y anunciantli que primer dimitirían abans que contribuir a la destrucció de l'obra «terminada por los tres grandes monarcas Carlos V, Felipe II y Felipe V» (1) D. Alfonso desestimá aquesta protesta y maná la publicació de l'alocució dada desde la Frontera d'Espanya, però las rahons en que fundá sa resolució, y que ja he citat, no són pas més falagueras ni menys centralistas que las teorías de l'esmentada Junta, y són bona prova del criteri que sobre regionalisme tenia y té encara l'element director del carlisme.

Bé massa que se'n varen haver de convencer los heròichs fills de Basconia y de Navarra del poch respecte que a sas preuadas llibertats tenian los alts dignataris del Cuartel Real. Repetidas vegadas las Diputacions vascas acudiren a D. Carles, no sols per protestar dels contrafurs comesos per las més elevadas autoritats de son partit, sino fins recordantli a ell mateix las promesas fetas y exigintli que s'abstingués d'expedir Decrets y de donar disposicions sense l'pase formal que senyalavan las lleys de la Terra. Sempre se'ls hi contestá que las exigencias de la guerra no permetían l'observancia dels furs y que després de pacificada Espanya ja s'obriria d'altra manera, però no devian satisfer aquestas respostas als nobles vascongs, o cregueren que l jurament obligaria més que la simple promesa, perquè'l cas és que la Diputació de Vizcaya's presentá a Zorrozua ahont se trobava D. Carles (31 Juliol 1873) invitntlo a jurar solem-

nement las lleys de la Terra, sota l'arbre de Guernica, després que ho hagués fet en mans del Regiment de Bilbao y en l'iglesia de St. Emeteri y Celedoni, segons estava prescrit y era costum en aquell nobilíssim país. ¿Accedí D. Carles? No, sino que contestá que las circunstancias de la guerra contrariavan sos desitjos (essent aixís que sas victoriosas armas se passejavan sens obstacle per Alava, Vizcaya y Nort de Navarra, tenint lo gros de sas forsas a la part plana de Navarra a Viana y Los Archs) però que passaria a Guernica a prometer, com ho feu, en peu y ab la boina posada, que desde aquell dia quedavan los vizcains reintegrats en la plenitud de tots sos drets y que després de pacificada Espanya compliria ab lo jurament segons havian fet sos antepassats. No fou aquesta promesa gaire eficaz, puig las reclamacions de las Diputacions carlines no escassejaren després d'aquella fetxa, fins al punt de que la d'Alava aplassá en 1874 lo compliment d'un Decret real que creava un tribunal i litar permanent, recordant a D. Carles ab lloable energia que «en esta tierra no se cumplen con menoscabo de nuevas fueros ninguna orden ni decreto del Rey ni del Papa, mas que en materia de dogmas».

¿Però no jurá D. Carles los Furs de Basconia, dirás tal vegada, ami h volgut? Si, però no quan la fortuna li somreya y'l poble ho demanava, sino en Juliol de 1875, quan a xecat lo siti de Bilbao y de Pamplona, proclamant Alfonso XII, vensut y dispersat l'exèrcit del Centre, bloquejada y a punt d'ésser rendida la Seu d'Urgell, vegé que la guerra tocava a son terme, perquè l'exèrcit de Catalunya, dividit y desanimat ja's batia en retirada, y'l del Nort, no obstant d'ésser heròich y decidit, no podia pas detenir los 160 mil homes que sobre ell anavan a llensar Jovellar y Martínez Campos. Allavors, set mesos abans de tenir que fugir a Fransa, com a remey desesperat per aixecar l'esperit del país, aná a Guernica a fer lo que dos anys endarrera li havia inútilment demanat la Diputació vizcaína, però era tart: la massa popular no podia entusiasmarse y encara que ho hagués fet, era impossible evitar lo total desfeta.

No creguis, amich estimadíssim, que tinga Catalunya menys motius que la nobilíssima Basconia per no ilusionarse ab las promesas regionalistas fetas per D. Carles, perquè ademés d'ésser, com ja t'he demostrat, un regionalisme raquitich y falsificat lo que oferia'l Duch de Madrid, los fets ab sa eloqüencia irresistibile han demostrat palèsament que aitals promesas, més que fillas de la convicció y de l'esperit de justicia, eran un reclam pera aumentar las filas de son exercit o una vaga y voluntaria recompensa que oferia als que l'ajudessin a conquistar lo trono d'Espanya. ¿Que n'és Escolta l'Historia?

Havia comensat l'any 1874 y mentres las armas de D. Carles obtenian freqüents y importants victorias en tota la part alta de Catalunya se reuniren, primer a Olot y després a Vich, alguns significats carlins de tanta posició com d'influencia y prestigi en lo país, y després de detinguda discussió acordaren unánimament elevar a D. Carles una rahonada y respectuosa Exposició sollicitant permis pera promulgar solemnement los Furs de Catalunya y aplicarlos sols en la part que, lluny de dificultar l'acció militar, la regularis y apoyés. Lo fi que's proposavan aquells honoradíssims y convensuts partidaris de D. Carles era principalment determinar lo complet dexoniment de l'entusiasme del poble catalá mitjansant la promulgació oficial y solemne de sas autorizadas llibertats y reunint aixís nous recursos en homes y en diners, donar a la guerra un impuls decisiu que permetés acabarla prompte y felisment. Pera posar en las mans de D. Carles l'Exposició esmentada y

ensempe apoyarla verbalment y donar las oportunas esplicacions, se nomená una Comissió que sorti de Catalunya pel Juny del citat any 1874 y passant per territori francès torná a entrar a Espanya atravesant lo Bidasoa per Hendaya dirigintse a Estella ahont hi havia'l Cuartel Real. A l'entrar la Comissió catalana en terra espanyola tingué l'agradable sorpresa de saber la victoria d'Abárzuza y la mort del general Concha, y sapiguent que's trobava a Vergara l'Il·lustríssim Sr. Caixal, Bisbe de la Seu d'Urgell, determiná fer una visita a aquell insigne Prelat que tanta intervenció tingué en l'última guerra civil. Lluny estava la Comissió catalana de sospitar que a Vergara l'esperava una altra sorpresa, però no ja agradable, sino molt desagradable, perquè intro'luida a la presència de aquell venerable Prelat senti com aquell gran Bisbe se planya amargament de la política cesarista y liberal que imperava en las esferas oficials del carlisme, y que això de tal modo disgustava a aquellas heróicas comarcas que comensavan ja a sentir fredor y indiferencia envers lo qu'havían cregut son salvador. Però la decepció y la sorpresa de la Comissió catalana arribá al grau màxim, quan havent enterat a l'Il·lustríssim Caixal de l'assumpto que l'havia portada a aquelles heróicas terras, aquell ilustre Patrici los hi digué que «sofririan un desengany, y que la seva gestió fracassaria, perquè, continú l'insigne Prelat, «hi ha empenyo en aplastar a Catalunya y res podem esperar dels que no saben respectar los Furs del país que'ls sustenta. Los aires de Castella sempre han sigut perjudicials a la Terra catalana y vensuts ó vencedors en l'actual lluyta, sempre serém víctimas dels que desde Madrid nos manin, fins que Déu s'apiadi de nosaltres per los medis que cregui convenientes la Divina Sabiduria». Acabá recordant una tradició popular que confirma aquells tristos presentiments y encoratjá a la Comissió a que tantejés tots los medis d'obtenir justicia, pera que may pogués dirse que l'abatiment havia sustituit a la preverbal energia catalana.

(Acabaré)

En March Mir y Capella

May nos hauriam pensat que dins l'ensopiment dolorós en que té lo nostre esperit una d'aquellas feridas que'ls creyents rebem ab resignació, però que sangnan sempre més, y no's curan en la vida, nos havia de comoure tant la mort d'una persona ab qui no's unia intimitat.

Y és que quan se coneix un home verament útil al seu país, aquí ahont no més se sent parlar de polítics venedors o funestos, d'ol veure que se'n vá.

Hem llegit que En March Mir era un altruista: nosaltres que no sentim cap simpatia pel calificatiu, creyem que lo que era'l nostre amich és un bon cristiá, animat de l'esperit caritatiu que l'empenya a fer lo bé; un ver patriota.

Apòstel pràctich del progrés, amava la tradició, fins al punt d'habitar constantment sa casa parial, aquella llar de «Ca'n Guineu» enclavada boy al camp, frontera als benvolguts vinyals del Noya, y que ell embellia ab tota mena de comoditats patriarcales, enriquintla ademés ab una biblioteca agrícola pot ser única a Espanya.

No serà fácil que olvidem la visita que li ferem allí, fa uns quants anys; visita, apart de falaguera, per la franquesa coral ab que fou rebuda, forsa instructiva per nosaltres, que'n traugerem lo coratge y no pocs coneixements pràctichs que ns faltavan pera la tasca farrenya de la replantació de nostras terras ab cepes americans.

(1) Pirals, obra y llochs citats.

ORFEBRERIA RELIGIOSA

DE LA ANTIGA FABRICA DE SEDERIAS Y TALLER DE BRODATS DE FILLS DE MIQUEL BUSI BARCELONA

Artística pera Salons en Bronzo

Bronzo-Or

ATA Santamaria

A. y A. Santamaria BARCELONA

ORNAMENTS D'IGLESIA

Veusuaquí l'obra d'En Mir, vulgarisar sos grans coneixements; fer viticultors.

Nodrit d'excelent doctrina, no coneixent en teoria res de quant, sobre agricultura, s'escribia o s'ensajava, tenia'l do de saber aplicar aquells estudis a las circumstancies de terrer y de clima del nostre pais...

No volèm fer un treball necrològic; volèm sols dedicar un recort a un home que fou de debò il·lustre, després d'haver enlairat de tot cor una oració per l'ànima de l'amich.

Tant de bo que els grans alès de la seva d'ànima, tinguessin molts imitadors! Tant de bo que en molts dels nostres propietaris se realises aquell desitj, que nostra sinceritat, més que nostra galanteria, va inspirarnos...

Què més voldríam, ara, sinó que hi hagués, ja no forsa, sinó alguns, que's semblessin a n'en Mir?

FERRAN DE QUEROL

CONVERSA

L'espectacle qu'oferia l'Ateneu la nit del passat dimars era consolador. Una munió de mestres de la provincia se reunian pera solucionar un problema difícilissim: graduar las actuals escoles sense altres medis que'ls que la llei vigent concedeix.

Nostre magisteri, lo magisteri català, se sent atret per l'escola que reclaman los temps moderns; aspira a veurer instalats los estudis en edificis aïslats, rodejats de jardins, ab petits camps de cultiu y orientació que'l clima requereixi, ab bona llum...

Aquest al menys sembla ésser son principal objectiu, y aixís ho volguerem deduir nosaltres de l'hermosa festa que celebraren lo dia 29. En aquell acte no s'hi ha de veurer tan sols é uns quants mestres que's reuneixen pera posar a discussió un determinat tema, sinó que hi hem d'entreveurer lo desvetllament de nostre magisteri envers l'escola ideal...

civilisació dels temps que som, l'escola quina finalitat és fer homes, que sens dubte és l'escola del pervindre.

Si nostres governs no dormissin, anys há s'haurían adonat que Espanya en quant a primera ensenyansa resta en lo més vergonyós ensopiment y no pas per falta de coneixements o abandono dels mestres, sinó per la quixotesca mania d'emplear grans cabdals en elements que sols nos conduïxen a l'anorreament y a la ruína, en elements de destrucció.

Fessèmm que l'acte celebrat pels mestres nos emocioná y ns feu sentir doblement lo condol que causa a tots los bons patricis lo veurer a l'Espanya somniant quimeras, imaginantse perills, jpensant en conquistas!

Y mentres los que haurían de donar orientació no la donan, los de baix, los humils, los guerrillers en l'ordre intel·lectual avensan cada cop més y, tot buscantla, celebren conversas, y en ellas exclaman: «Xins avuy hem fet això, que és tot quant nos ordenáreu; d'avuy en endevant, traspasant las fitas que'ns senyaláeu, volèm fer més, molt més» Y ho farán, no en tenim dubte, confiém en ells y en sos entusiasmes, y'ls creyem capassos d'arribar fins ahont humanament puguin pera aixecar lo nivell de las escoles a Catalunya.

Lo primer pas envers la realisació de tan noble empresa, queda ja determinat ab las conclusions que al final lleigi l'hèroe de la festa, nostre bon amich lo mestre de Constantí senyor Panadés, y que'l nombrós públich, que gojós havia escoltat la Conversa, aprobá per aclamació.

1.ª L'escola graduada compendrà tres graus: elemental, mitj y superior. Cada grau tindrà son programa especial que's desenrotllará ciclícament.

2.ª Cada grau tindrà duas horas diarias de classe; de 8 a 10, los superior; de 10 a 12, lo grau mitj, y de 14 a 16 l'elemental.

3.ª Queda a carrech de l'Inspector senyalar las escoles que han de ensajar lo sistema proposat, aixís com d'intervenir si los necessari prop de la superioritat pera obtindre la corresponent autorisació. Y a las demás escoles se desenrotllará l'ensenyansa segons la distribució ciclícica, ànima de la graduada, pera facilitar lo pas a la gradació.

Aquestas conclusions, com digué molt bé'l Canonge Magistral, Doctor Balcels, podrán no tenir de moment gran resonancia, però no deixarán de tenirla més tart, quan se n'hagin obtingut fructuosos resultats, y alashoras se regoneixará als mestres lo molt que valen sos esforços y ningú podrà oposarse a que se'ls consideri benemèrits de la Patria.

CARLES VIOLA.

Caritat

Balans

No'm proposo, com se podria creure, passar balans dels actes que, realisats o en projecte, pera millorar la salut pública de Tarragona y sa provincia, hagin portat a cap l'Ajuntament y Diputació, desde que ab paciència ratllana a la de Job, vinch se-

nyalant los defectes de que adoleixen, las disbauxas que cometen, los flagells que'ns causan, la vergonya que'ns donan, ni dels medis ab que comptan, las causas a remouir y'ls reglaments que deurían adoptar, per fer nostra Tarragona y sa provincia sana, bona, bonica, culta, instruída, y per tant civilisada; antropològica, y per tant caritativa; cristiana, y en sa conseqüencia, altruista.

No; no'm proposo fer aquell balans, perquè pera ferlo me bastaria dir, que l'Ajuntament y la Diputació han sentit lo que he dit com si sentissin ploure, creyent tal volta, que no són assumptes de sa incumbencia, o reconeixentse impotents dintre de sa política barruera pera deixar los mollos que'ls han servit fins ara, preferint renunciar generosament a la regeneració que la ciutat y la provincia desitja y espera, per la que's sacrifica y paga. Poch importaria al poble aquella renúncia, si al menys ab ella hi acompañessin la del carrech que tan malament desempeñan.

Me proposo, donchs, fer un balans de la mortalitat de l'any prop passat, però no un balans senzill com és costum; no; un balans minucios, detallat, especificant sobre tot las defuncions ocorregudas y lloch ahont s'hagin registrat, a fi de que fassi deduccions qui degui y sápiaga ferlas, per surtir de l'estat vergonyós en que'ns colocala més petit estudi sobre aqueixa qüestió, ja que jo, per ara, no penso ferlas per impedirho imperiosas necessitats, y perquè estich convençut que predicar als actuals Ajuntament y Diputació és predicar en desert.

No'm ocuparé en aquest balans de tota la provincia, per no cansar tant als que tinguin la paciència de llegir-me; faré'l balans tant sols de Tarragona que per dependir en part del municipi, de la provincia y de l'Estat, n'hi haurá prou pera l'objecte que'm proposo.

Ja D. Angel Pulido, ex-director general de Sanitat, metge ilustradísim, actiu y gelós dels interessos referents a salut pública, home intelligent, escriptor atildat, sens altre defecte que ésser polítich espanyol a la moderna, no fa saber en una «Memoria dedicada a las clases mèdicas», llegida'l 21 d'Octubre de 1902 en lo Colegi de Sant Carles, que Tarragona en 1900, malgrat l'olvit en que Diputació y Ajuntament tenen los assumptes referents a salut pública, figura com sanitosa ab lo número 36 entre las 101 poblacions principals del món, y ab lo número 3, entre las 49 capitals de provincia de l'Estat espanyol, emportantse d'aquestas darreres, lo número 1 Pontevedra, y Santa Cruz de Tenerife lo número 2.

En aquella estadística figura Gutemberg com la més sanitosa del món ab una mortalitat del 15 per 100, Tarragona ab 20 y 1/2 per 100, Girona, la més malsana d'Espanya, ab 47 per 100 y Bombay, la més malsana del món, ab 95 per 100.

Donchs bé; Tarragona al 1902 comptava 23.423 habitants de fet, y hi ocorregueren 484 morts, 590 naixements y 175 casaments de fet també. Deixarém correr los naixements y casaments per no servir a l'objecte que'm proposo, y'm fixaré solzament ab los morts, que sent 484, resulta'l 20'60 per 100 l'any 1902, ab molt poca diferencia del resultat de l'any 1900, segons Pulido.

Però ara per fernos carrech de que aquesta xifra no és gens falaguera, descompondré aquelles morts posantlas cadascunas en los llochs de Tarragona que han ocorregut, y trobarém xifras esgarriofas que donarían molt que pensar y estudiar als nostres diputats y regidors si fossin homes capassos d'ocuparse d'aqueixas petitesas com deuen, ja que d'aquest estudi'n podria resultar lo benestar y millorament de la salut del poble que en malhora'ls va elegir.

Pera mellor comprensió d'aquest estudi dividirém la població de Tarragona en urbe en general y urbe especial d'establiments d'infecció permanent, formant un quadro sinòptic, que d'un cop d'ull deixarà veure'l número de morts ocorregudas a Tarragona y'ls llochs ahont s'han registrat durant l'any 1902.

Morts ocorregudas a Tarragona durant l'any 1902

Table with 3 columns: Location, Entradas, and Morts. Rows include Hospital militar, Hospital civil, Urbe especial, etc.

Descomponguem ara la població de Tarragona ab càlcul aproximatiu y

tindrém: uns 1.000 soldats, 98 assilats a las Germanetas dels pobres, uns 250 assilats a la Casa de Beneficencia, uns 450 a Presidi y Presó, total 1.798, que donan un contingent de mortalitat de 35 per 100; quedant donchs com urbe general 21.625 que ha produhit 386 morts donant una mortalitat de 17'80 per 100; si descontessin la mortalitat de mortalitat que oïeix en el poble civil, que importa prop del 194 per 100 dels malalts que tinguen en la desgracia d'entrarhi en aquella ante-sala de la mort, la no menys espantosa mortalitat de la Casa de Beneficencia y Germanetas dels pobres, y fós calculable y descomptesin las morts prematuras que per falta de asistencia mèdica domiciliaria ocorren entre'ls pobres que com a tals a ella tenen dret indiscutible, y no se sostingués un consultori municipal a totas llums deficient y de legalitat molt discutible, y's practiquesin un bon tros més las prescripcions higiènicas y forsa menys la farsa política, jo m'atreviria a pronosticar que Tarragona a las mans de bons y sabis administradors de la salut pública, ab pochis anys no solzament ocuparia'l número 1 com sanitosa dintre d'Espanya, que avuy ha obtingut Pontevedra, sinó que ocuparia lo primer lloch del món que s'assigna a Gutemberg.

Per creureho com jo aixís, no hi ha més que fixarse ab l'horrorosa y estupenda mortalitat, que ofereixen las casas indicadas, ab lo poch interès que demostran la Diputació y'l Ajuntament per mellorarla, ab los medis senzills per mí aconsellats, y ab las condicions de topografia y clima de que frueix Tarragona, de las que'm proposo fer una petita resenya en l'article següent.

A. RABADA.

Tarragona 30-12-1903.

L'escolp a la finestra

Cum ergo natus esset Jesus in Bethleem Juda in diebus Herodis regis, ecce Magi ab Oriente venerunt Jerusalem.

Dicentes: «Ubi est qui natus est rex ejus in Oriente, et venimus adorare eum.»

Donchs quan hagué nascut Jesús a Bethleem de Jude, en temps d'Herodes lo rey, veusuaquí que vinqueren uns Magés de l'Orient a Jerusalem.

Dient: Ahont és lo rey dels Jueus, que's nat? Hem vist la seva estrella a l'Orient, y venim per adorar-lo.

(Evangeli de St. Mateu, cap. II, v. 2.)

Ahir, després dels grans frets y glassadas que han seguit als temporals de Nadal, la Cinteta, assentada prop de la llar, veyá pondres lo sol, avensarse la nit llarga y fosca, sense que'l més lleuger consol hagués vingut a mimvar sa pena. Sa brivalla, enervada per l'ociositat forçada en que'l mal temps los tenia, ja s'havian barallat deú vegadas; ja havían fet paus altrás tantas; tot se'ls tornava rondinar, cercar pretextes pera grunyar. Ella casi no'ls sentia, casi ni compte's feya de lo que li passava.

La pobre dona que, com totas las mares pobres, treballava y cuidava ensemps als seus fills, en altrás ocasions hauria mitigat llur gatzara assegurantlos que entre tots la matriar, recorrent a l'amenassa magica de contarho tot al pare, de dirli per pedras menudas quantas y quals havían sigut las malifetas d'uns y altres.

Mes, com fer allavors l'amenassa magna, tenint la casi convicció de que may més, may més no veurían ni'ls fills al pare, ni ella al marit!

Quan esperavan veure'l tornar de mar, havia corregut per Marina la tràgica notícia: de que s'havian perdut tantas barcas a las golas de l'Ebre, tantas altrás devant la cala de l'Ametlla... Y las mullers de pescadors havían anat y vingut, interrogat carrabiners, cabos de mar, fins pujat a Tortosa... hont deyan que havían arribat partes.

Fins aquells moments ningú sabia res de la Virgen de la Cinta, en que'l Lluís anava de remitjer.

La tempestat havia sigut tan rigorosa, que furienta escampá a las barcas pescadoras. Encare que pocas, arribaren no obstant notícias de que alguns pescadors eran a ponent de l'Ebre salvats per barcos grossos; mes de la barca del Lluís, de ningú dels que hi anavan embarcats, ànima vivent'n parlava; cap nova'n venia ni a las oficinas de Marina ni a casa'ls patrons.

Y la pobre Cinteta's desolava plorant a l'audent marit, resant per ell, demanant ab l'ànima a la Santa Verge protectora que li conservés l'esti-

mat company, lo pare amorós de las tres criatures que, enjogassadas, indiferentes casi, preguntaven a l'affligida mare, perquè'l pare no tornava; que si no fora a casa aviat pera demanarli's esclòps grans que servirían pera posar fora finestra esperantons y regalos dels Sants Reys de Orient.

«Mare, — digué'l Maneló, un marineras — prop de sis anys que s'ha arraulit vora sa falda y mitj badallant la mirava plorar. — Mare, no ploréu més; si'l pare no ve avuy, vindrá demá; deixeu'nos pendre'ls esclòps nous, los més regrams.

— Ay fill! fillets del meu cor! — sols responia la Cinta benentosa a tots, amarant llurs caronas ab amargantas llágrimas.

— Si, mare; — li digué mestre Ramón, un galarronet no gaire més alt que una bota, — los esclòps tan regrassos, que hi cabrán forsa turróns.

— Fillets, fillets del meu cor!

Y donantse compte de que era nullo y pera que no vegessin l'estat llasimós de son visatge, embotornat de tant plorar, d'esma casi, a la feble claror de las darreres llenças de fusta que cremaven a la llar, se'ls endugué cambra endins darrera unás gortinas que separavan llur dormitori de la cambra d'ella, de son marit... la cambra marital, la de las passadas joyas, dels somnis afanyosos, y, poquet a poquet, mitj de grat, mitj per forsa, anava trayent la robeta a l'un, lo calsat a l'altre; mes tots se resistían a que'ls fiqués al llit sense veure abans si'ls esclòps eran a la finestra baixa que de vora l'aiguera donava al carrer... Y la pobre mare, que sabia quan gran seria'l disgust dels seus fillets al trobarse al matí següent ab los esclòps buits, resistia y manava que no parlessin més de Reys ni de regalos, dientlos que'ls Reys no més passavan per las casas ahont hi havia pare, que aquell any no passarian.

— Los Reys deuen saber ahont és lo pare. Ells lo trovarán y li dirán que l'esperém.

Y la bona dona, a l'oír aquellas paraulas, se digué a ella mateixa que potser sí que'ls tres Sants Reys que de lluny havían acudit a Bethleem pera adorar al divi Jesuset, vindrían pera dir i ahont era'l seu home... y resistia, no dubtant, lo cor ple de fe en aquells personatges prodigiosos, cercals esclòps y, en presencia de sos fillets, los posá de banda en fora de la finestra.

Allavors los menuts, contents y confiats, se deixaren acotjar y abans d'endormirse ja parlavan de si veyan venir als Reys, de si'l negre anava devant, de si venían embarcats o demunt d'un núvol y, esperansats, s'endormiscaren... s'endormiren del tot.

La mare'ls vetllava y ab lo front entre las mans plorava y plorava veyent a son marit com altres anys en semblant diada: alegre, atrafagat, cercant ell mateix los esclòps, fantasiant ab sos fills sobre lo que l'endemá hi trovarían dintre.

Y rememorantse'ls dias passats, aquell li semblava més trist; y pensant lo que fou, se feya esment de lo que era, y's veyá allavors esposa sense marit, viuda y mare de tres fillets que sols tindrían a ella pera ajudarlos, y ensemps ab las tristezas del jorn present y las recordansas dolzas dels jorns passats, per prodigi del pensament se reveya fadrina, festejada per veins del barri, per menestrals de ciutat que ella esquivava perquè havia promès lo seu amor al mariner tortosí que un istiu havia baixat a pescar a la madrava dels Alfachs y havia posat a Sant Carlos; oia'ls renys de sa mare viuda, que li recordava sas grandesas, los temps esplendorosos en que la casa hont vivían havia sigut d'ells, herencia d'un avi marxant de victuallas que se l'havia feia bastir y'ls l'havia trasmesa, que ells havían guardada fins que son avi, donantse més a cosas de bandos y opinions que al seu negoci, havia desaparegut un dia de ciutat y, junt ab un seminarista tortosí que per temps fou capdill de tropas facciosas, havia corregut plans y montanyas deixant per tot arréu pell de sa carn, sanch de sas venas, defensant una causa que ell devia creure tan santa y justa que fins la preferia a la causa familiar y planera d'educar a sos fills, de treballar del seu ofici pera nutrirlos y conservarlos! benestar modest que ell havia heretat.

L'avi morí a la guerra, la casa degué ésser venuda y la familia baixá del lloch enlairat que en lo poble ocupava a l'humil de llogater, de buscalavida.

Essent filla de pobres hauria pogut, no obstant, fer un casament sortós si ella no hagués tingut aquella inclinació pel mariner que li havia pres lo cor... que fou son marit, lo pare de sos fillets, marit estimat; pare amantíssim.

Y, recordant los moments dolços,

Xocolates POBLET, de Tarragona

Aquesta antiga fabrica pera complaure a sa nombrosa parroquia de Barcelona, ha establert en aquella ciutat un diposit, ahont los clients hi trobaran surtit de totes las classes que fabrica la casa **Poblet** y als mateixos preus que aqui. Lo diposit esta instalat en lo **Colmado Pelayo**, Rambla de Canaletas, 9, Barcelona.

veya de prompte a son marit embarcat, fentse a la vela y sorpres per la tempesta, emportat demunt las onas com lleugera volva que'l vent escampava y lluitant en mitj dels brams del desfet hu-acá, pensar en los fills que l'esperavan a casa, en aqueils sers per qui arriscava la vida, que no'l veurien més, qu'ell may més veuria... Com si'l tingues devant la retina, lo veyia bregar en mitj de la fosca y'ls cops de mar y després extès demunt de l'aigua, perdent las forsas, enviantos encara sos pensaments, fins que, decandit, flonjo, no tenint ja alé pera nadar, obría encara ls brassos com pera apretarlos demunt son pit... y no abressava més qu'aygua gelada y salobre que li tallava'l respirar y fofegava'l y, ofegantlo, no li deixava dir: «Fills meus! dona estimada!...» Després lo veyia surant com objecte inert que'l vayvé de las aigüas sacsa y trontolla... lo contemplava mort, infat, destruidas aquellas faccions tan bellas que havian sigut lo seu encis, entelats per la mort aquells ulls en que ella s'havia mirat y que ara may més la mirarian.

Un riure perlat y fresch d'un dals nens que ella vetllava li feu aixecar lo cap y, rajant de sos ulls, més llágrimas, contemplá la graciosa criatura que seguia adormida agitant però la boqueta, articulant incomprendibles paraulas, qual sentit ella volia endevinar... que no endevinava; per que ni las mares, essent carn y esprit dels fillats qu'han exirt de llurs entranyas, poden comprendre paraulas que no s'articulan, seguir pensaments que'l visatge no revela.

L'infant continuava adormit y somnava que's Reys venian d'allá lluny per damunt las ayguas, cavallers en grossas bestiassas, en menas de mulas que tenian geps, seguits per criats que portavan dintre ls corns de las sarras de llurs monturas, nims de daurats cabells, angelets de pessebre, caixas de llepolias pera regalar als infantons que'ls esperavan.

Y's veyia cavalcar sens: mullarsé per damunt la mar, y aturarse quan trovavan una barca pescadora, pera preguntar si no'ls donarian rahó d'un tal Lluís que tenia tres bons fillats... Y d'allá lluny, d'allá lluny, s'havia avensat la barca en que son pare anava embarcat, y l'infant cridava als Reys que s'aturessin y cridava a son pare que amarrés bel'escota, que bogués ferm per que'ls Reys ja se'n anavan, y per fi son pare arribava vora'ls senyors Reys y's treya la gorra y'ls besava las mans y tot depressa'ls hi deya lo que cada un de sos fills desitjava y oferia als Reys si volian embarcarse, y'ls Reys responian que gracias y seguian mar en terra, y aquelles bestiassas dels geps feyan patxop! patxop! per damunt de l'aygua, corrent més que las barcas, més que'l vent, y son pare cridava... «Carrer de Marina, una caseta baixa, una finestreta rans del carrer», y'ls Reys corrian y eran ja a la platja, y amunt sempre trepitjant la sorra, passavan per davant la Duana, donavan novyas, als que ploravan, dels pescadors que ells havian vistos, y sense aturarse més, corrian al carrer de la Marina, y...

—Mare! mare! cridá en aquell punt l'infant fregantse'ls ulls, rient, despertantse: —Los Reys! los Reys! Son els que truncan!

—Pom! pom! Ave Maria! Obriu! A la porta trucavan y la Cinta, esglayada, no sabia si lo que son fill contava era realitat o si'ls cops que a la porta oia eran un somni.

—Pom! pom!

—Mare, mare, los Reys que truncan, que ja han passat!

—Correu, correu, mare!

Y per fi la Cinteta, com una somnambula, sense fersé rahó dels seus moviments ni pensar, s'aixecá, aná d'esma a la finestra, l'obrí... y una veu conmoguda li digué perdentse carrer amunt:

—Noticias! noticias! dintre l'esclop!

Y tots sos fills, que en camiseta l'havian seguida, volian heure'ls esclops y un d'ells ficá la mà dintre y, moixorós, arrufant lo morret, né moixorós... casi res.

Un arrugat paper hont, escrit ab llapis, lo cabo de mar havia assentat: «Barcada de Lluís, salvats tots per un vapor bilbaí, són a Valencia. Envian memorias.»

Mes totes las barcadas de Sant Carlos de la Rápita no han sigut salvadas. Cinquanta pescadors, pares, fills, germans, han perdut la vida mentres nosaltres a ciutat triavam lo gall.

Animas compassivas, si no heu gastat molt en turróns, pensen en los malhaurats orfens, en las desoladas viudas que no han trovat cap paperet dintre l'esclop!

J. PIN Y SOLER.

Bibliografía

Pirinencas. POESIAS DE MOSSÉN ANTON NAVARRO.—Vol. 19 1/2 X 1/2 cm. (8.u), de 120 pp. Imp. de J. Cunill, Universitat, 7, Barcelona. 1903.

Un parell de dotzenas escassas de poesias constitueixen lo nou y primer llibre ab que l'estimat Mossén Navarro acaba d'enjoyallar l'arbre exuberantissim de la fe y la patria, quin volumet hem rebut gairebé rajant encara fresca la tinta, y flairós y perfumat com una capseta de bálsam y d'incens, culit de l'alta montanya.

Fill l'autor d'una de las bellas afraus pirenaicas y dotat per Déu de una ánima de poeta, és molt de rahó que'l seu esperit s'hagi expansionat devant dels espectacles sempre vells y sempre nous d'una natura tan uberrima, explendent y salvatge com aquella, y que, als recorts d'una infantesa camperola y quasi pastoril, excessa la seva fantasia y abrusat lo cor d'enamorament, hagi produit, ab tons diversos y notas idilicas d'encisadora bellesa, aquest gran *Cántich al Pirineu* per ésser la montanya que entre cascates y fontanelas y neus eternas guarda, ab l'urna dels recorts patris, lo seu bressol.

Lo llibre que'ns ocupa, que hem calificat o dit ésser un *hermós Cántich al Pirineu*, apareix bellissimament ordenat talment a faissó de poeta. Desde la primera a l'última de las poesias, gradualment van mostrantse y sentintse las bellas que arribaban y sorprenen l'ánima de l'autor, qui, comensant a pujar *Montanyas Amunt*, enardit d'un lirisme sagrat, y seguint lo vol de l'àliga en l'hora de l'aubada en que veu *actuar sos ulls a las estrellass*, y'l sol devallant de son trono de foch, *dóna son bes a las congestas*, després que llegint lo llibre inmens de la natura qu'al principi del món Déu escribía en los fulls de granit d'eixos turróns, y d'exclamar ab aquesta esparsa que recorda alguns dels preciosos arranchs del tendrissim y excels en Casas y Amigó

¡Hora sublim! jo vuy fruitre sempre y en ma testa mortal rebre'l batisme del torrentall de foch de Jehová pera que com l'acer mon cor s'hi temple... jo vuy rodar al sí d'aquest abisme y com un grá d'incens m'hi vuy cremá,

escampant la mirada per la terra que trepitja, ubriach d'aixecarla tan amunt, y esmaperdut com l'aguiló caigut del niu, canta las hermosas rarezas de la natura salvatge, y ab rasgos verdegarsins, de quina escola n'és l'autor un devot y aprofitat deixeble, pinta, ab robustas estrofas, lo *Abet Monstre del Coll de Toro*, que *oviran devegadas las valls y las planuras, lo sol y l'estelada, los continents y'l mar*; y atansa allavors la seva arpa al *Xaragall*, que fugint del pirineu cap a la mar, va

dient corrandas y cansóns a las fontanas y moixóns;

y escolta de la *Cascata la veu dolça* en son llit de madrepors y molsa;

y vola com un aucell sedejant cap als *Estanyes*, per ahont guaita del cel las *maravellas*; y passant per *Font-Freda* s'encanta ab *Las Hermitas* que'l pirineu rumbreja com

llettras de fe pels serafins escritas sota son front nevát;

y sentint estremirse sens dubte las

cordas de sa lira en mitj de tanta *Neu que en voliors espessas vá cayent*, o devant la gran *Abelosa que espessa, negra, gran, magestuosa* en son llit de tenebras trista jau;

y vista *La Plela solitaria* en mitj de la clapiassa repelada com una colossal petxina d'algun estany portada;

desvetllat y sustret d'aquests encisos placenters per *la Turbonada furiosa* que

apar que trastornada la Natura perdent lo rastre ab que l'Etern la guia retornés a son caos primitiu;

topa ab las despullas del convent de Sabaix y de l'hermita de Suert, petites Tebaidas o vergerets en flor crudelment esbucats per las furias revolucionarias del 35, que

si fou un jorn palau y Santuari avuy sols és un oblidat ossari

tot mutilat y brut, tot en ruinas, són de sas glorias l'epitafi mut,

ahont lo poeta demunt d'eixas *Ruinas* arrenca tons planyivols de las cordas de l'arpa; y passant d'aquests enderrochs a las despullas issoladas del romániè mirador del Noguera-Ribagorçana *Lo Castell de Sant Valeri*, ahont lo sant bisbe de Saragossa d'aquest nom fou desterrat en temps de Diocleciá, com compta l'autor al peu del llibre, ab notas valentas y ben macissas, y ab aires elegiachs y épichs, prorromp ab un cant vigorosissim de gesta que's fá llegir tot de raig, y que és sens dubte de lo més ben treballat del volum. Aquesta sola poesia, val tota una felicitació.

Segueixen després *las flors pirenaicas: Las Miassolis, Las Argelagas, Las Violas bosquetanas, Las Crisantesmas, La Margaridoya, La Pervensa y Flordeneu*, totes ellas senzi lament bellas y com petites gotas de tendror o quadrets d'encis montanyá que donan un gran contrast a l'oda en alexandrins, robusta y magestuosa, ab que's guanya l'autor la flor natural a Lleyda al 1901, en la que canta ja *En lo Cim del Pirineu*, la llarga y gloriosa gesta de la patria historia, fenthi desflair devant sos ulls a Otger, Jofre'l Pilós y'ls Comtes y Caballers, y desde ahont veu alsarse a Clemencia Isaura en son trono d'or, y instituir las justesas d'amor dels Jochs Florals. Ab aquesta composició, que és una de las primeras ab que feu armas dintre las catalanas letras, y de las que acusan més la marca de l'escola a que pertany l'autor, y dels models que esculli pera cantar, tanca'l volum de las *Pirinencas* y acaba'l *Cántich* que Mossén Navarro ha endressat a la montanya dels seus amors.

Ara cada hu que hi fassi'ls seus comentaris sobre aquest nou llibre de poesias montanyanas, però ningú, per exigent y meticulos que sia, podrá de cap manera regatejarli a l'autor lo titol de verdader poeta y de cantor del pirineu; y sempre, als noms dels respectables enamorats de aquella montanya, en Massó y en Maragall, que tan bellissimas cosas n'han escrit, s'hi ajuntará'l nom del fill del mateix pirineu Mossén Navarro, y's buscará'l seu llibre com un altre revelador d'aquellas afraus alterosas, d'ahont Mossén Cinto, volant per demunt de tots, n'arrencá la magna epopeya del seu *Canigó*.

Llástima que, com podia haverho fet, no hagi captat lo tomet ab un prólech explicatiu de l'afrau pirineica per éll cantada, y que no l'hagi enriquit ab més notas que's troban anyora algunas vegadas, essent com és Mossén Navarro natural d'aquell país! encara que, fins tenint tot aixó en compte, mereix totes las felicitacions, aixis dels fills del plá com de montanya y de tots los fills de la patria y de la fe, ja que a tots pot satisfere aquest novell volum de *Pirinencas*, de quin autor cal esperarne y fins cal exigirli la producció de nous llibres d'altras menas de poesias que Mossén Navarro conreua y ab forsa éxit. Mentres tant, rebí l'amich la nostra més entussi-sta y sincera felicitació!

X.

NOVAS

Desde primer d'any que tenim aquí exercint son despotisme a la nova Companyia arrendataria de l'impost de consums, que si sempre resulta odiós, ho és molt però molt més, quan s'ha d'aplicar del modo despiadat ab que venen fentho los nous arrendataris.

Pera tots los articles han fixat tarifas bárbaras y molt nos temem que'ls conflictes se produexin a cada moment, puig se fá insoportable una semblant tirania.

Sens perjudici d'ocuparnos en lo número próxim de tant gravissima qüestió, sols una cosa tenim que recomanar a las autoritats locals, y és que rebutjin tota avinensa que per qüestió d'aforos o altra se'ls proposi per la nova arrendataria, puig no hi falta qui assegura que tot aquest furor, que és impossible de sostenir, no té altre objectiu que lograr un conveni ab l'Ajuntament, que'ls siga favorable als de consums, y que ab un arreglo assegurés l'èxit del negoci.

Lo que a nostre modo d'entendre convé, és que ja que la nova arrendataria vol aplicar la llei ab tot son rigorisme, se li fassi cumplir a ella, posantli tota classe d'entrebanchs legals, y que per lo menys, ja que volen reventar a Tarragona ab sas exigencias, que aquesta los hi correspongui com mereixen.

Los registres als fielats se fan ab una duresa exemplar, regirantse'ls carrons ab més escrupolositat que'ls carrabiners no perseguixen lo contrabando a la frontera, resultant aixó més odiós quan se compara ab lo que succeeix a Reus, Valls y altres punts de la provincia, que no sembla sino que pertanyen a altre Estat y's regeixin per diferents lleys. Conseqüencia d'aquest despòtic rigorisme ne són una no interrompuda sèrie de disgustos, qüestions y altercats que acabarán malament qualsevol dia.

La nova empresa, a la que sols guia un objectiu, recaudar diners, no ha guardat cap atenció a Tarragona. No s'han publicat las tarifas, no s'ha preparat res; lo dia primer se promogué un conflicte pera cada introducció, ahir no's donaren entradas y sortidas pera'ls diposits comercials ocasionantse gravissims perjudicis als intermpres ilegalment las operacions, y pera mes escarni ni sisquera la nova empresa ha fet sapiguer al públich ahont está instalada la Central de Consums.

Rés, que han entrat a sanch y a foch, y precisament en una época en que la casse treballadora está a la miseria se farà encara més imposible sa vida ab l'encariment dels articles de primera necessitat fins a un limit inconcebible.

Cal que'ls tarragonins se preparin a la defensa, que'l dret a la vida no pot negalshi ningú.

Ha sigut nomenat Alcalde de Real ordre de Tarragona'l regidor silvellí D. Joseph Prat y Prats.

Arriba'l Sr. Prat a la presidencia de l'Ajuntament rodejat dels prestigis necessaris y d'una innm llorable bona voluntat pera fer lo que convinga en bé de Tarragona, desitjant sols que no li manqui la gran dosis d'energia que será precisa devant dels conflictes que cada día's produiran ab la qüestió de consums y altres.

Dels propòsits del Sr. Prat esperem quelcom de bò, y si aixis resulta no negarem al nou Alcalde nostre més ferm y decidit apoyo, encara que avuy hem de comensar fentli càrrechs per haver parlat en castellá al pendrer possessió en la sessió del divendres.

dres, Crèguins, Sr. Prat; deixis d'una costum que, ademés de no ser lògica, puig vosté y nosaltres nos expremem molt més bé en catalá que en castellá, s'ha desterrat de tot arreu y resulta de mal gust.

Atenent indicacions d'alguns presidents de societats d'aqueta ciutat, lo «Centro Industrial» convoca als presidents de totes las societats tan econòmicas com recreativas y políticas a una reunió preparatoria que tindrà lloch en dit «Centro», a las quatre d'aquesta tarde, a l'objecte de canviar impressions sobre'l palpitant assumpto dels consums.

La llarga enfermetat que venia patint nostre particular amich lo distingit enginyer de monts D. Joan Oliva y Baradat, tingué'l passat divendres un tristíssim desenllás. Lo Sr. Oliva ha mort jove encara, deixant en lo major desconsol a sa apreciable familia y als nombrosos amichs que ab las sevas prendas personals y son bñadós caràcter havia sapigut guanyarse.

La manifestació de dol que ab motiu de l'enterro del finat patentisá ahir las molts simpatias que en tots los estaments comptavan las familias Oliva-Suelves, los hi servirán de consol en sa tribulació y'ls donarán cristiana resignació pera soportar aquest infortunio.

De tot cor las acompanyem en lo sentiment y preguem per l'ánima del difunt.

La sessió celebrada per nostre Ajuntament lo dia primer se dedicá, segons prescripció de la llei, a donar possessió al nou Alcalde y als regidors ultimament elegits.

Seguidament se procedí al nomenament de tinent d'Alcalde, resultant elegits los senyors següents.

Primer tinent, D. Francisco de P. Yxart; segon, D. Antoni Chulvi; tercer, D. Joseph Sabater; quart, D. Joseph Teixidó; quint, D. Joseph Perulles; sisé, D. Carles Masdeu.

Acabada aquesta votació acordá'l nou Ajuntament que las sessions ordinarias se celebrin en l'actual any als mateixos dias y horas de costum.

TIP. DE FRANCESC SUGRANES, COMTE DE RIUS, 9

Ibarra y C.ª de Sevilla
Linia regular de grans vapors

Pera Valencia, Alacant, Cartagena, Almería, Málaga, Sevilla, Cádiz, Huelva, Vigo, Marín, Villagarcía, Carril, Corunya, Ferrol, Rivadeo, Gijón, Santander, Bilbao, Passages, San Sebastián, Bayonne, Bordeaux, Nantes, Dun-Kerque, Havre y París.

Sortirá d'aquest port lo dia 7 de Janer lo vapor **Cabo Peñas**, son capitá don Francisco Guerra, admetent càrrega y passatgers pera'ls ciutats ports.

Lo despatxa son consignatari D. Marián Peres.

Companyia Valenciana de Navegació
Linia regular de grans y ràpits vapors

Sortidas fixas y setmanals del port de Tarragona, directament pera **Marsella y Génova** los dimars de cada setmana esca-la quinzenal a **Liorna**.

Pera **Valencia, Alacant, Almería, Málaga, Algeciras, Cádiz y Huelva** los dijous de cada setmana.

Viatjes extraordinaris a **Marsella y Niza**.

S'admet passatge y càrrega a nolis reduits. S'admet càrrega ab nolit seguit y coneixement directe pera New-York, Nápolis, Bari, Siracusa, Messina, Catania, Palermo, Cagliari, Venecia, Malta, Trieste, Fiume, Odessa, Braila, Galats, Alexandria, Port-Said, Suez, Aden, Bombay, Singapore, Hong-Kong, ab trasbordo á Génova.

Agent: **D. Román Musolas**
Carrer d'Apodaca, 33-Tarragona.—Teléfono, núm. 31

Gran Cafè de las SET PORTAS
Plaza d'Olózaga, núm. 10
TELÉLONO NÚM. 15
Secció de botilleria
Vi ranci y Xerez desde 2 pessetas botella.—Champagnes desde 4 pessetas la botella
Marcas garantidas

Pastillas Morelló
Obren per inhalació dels agents antiséptichs, anti-catarrals y anti-asmáticos que's desprenen mentres van desente per la boca. Curan la TOS, REFREDATS, BRONQUITIS, AUFECH, CATARRS, RONQUERA, ABCESSOS PULMONARS, etc., etc.
Farmacia de l'autor, Porta de l'Angel, 21 y 23 Barcelona

Sorteo de los premios, 17 de Diciembre GRAN LOTERÍA DE DINERO

600,000
Marcos ó aprox. Pesetas

1.000,000

como premio mayor pueden ganarse en caso más feliz en la nueva gran Lotería de dinero garantizada por el Estado de Hamburgo.

Esp. cialmente:

1 Premio a Marcos	300000
1 Premio a Marcos	200000
1 Premio a Marcos	100000
1 Premio a Marcos	80000
1 Premio a Marcos	60000
2 Premios a Marcos	50000
1 Premio a Marcos	45000
3 Premios a Marcos	40000
1 Premio a Marcos	35000
5 Premios a Marcos	30000
5 Premios a Marcos	20000
3 Premios a Marcos	15000
16 Premios a Marcos	10000
40 Premios a Marcos	5000
100 Premios a Marcos	3000
160 Premios a Marcos	2000
619 Premios a Marcos	1000
812 Premios a Marcos	400
32014 Premios a Marcos	169

20017 Premios a Marcos 300, 200, 144,
111, 100, 78, 43, 21

Para orientarse se envia gratis y franco el prospecto oficial a quien lo pida.

La Lotería de dinero bien importante autorizada por el Alto Gobierno de Hamburgo y garantizada por la hacienda pública del Estado, contiene **111.000 billetes**, de los cuales 53.795 deben obtener premios, inclusive 8 premios extraordinarios. — Además se reparten al final de la lotería 57.205 billetes gratuitos valederos para la primera clase de la siguiente lotería.

Todo el capital asciende a **Marcos 10.856,562**
ó sean más de **Pesetas 18,000,000**

La instalación favorable de esta lotería está arreglada de tal manera, que todos los arriba indicados 53.795 premios incl. 8 premios extraordinarios hallarán seguramente su decisión en 7 clases sucesivas.

El premio mayor en caso más fortuito de la primera clase que pueda importar Marcos 50.000, el de la segunda 55.000, asciende en la tercera a 60.000, en la cuarta a 70.000, en la quinta a 75.000, en la sexta a 80.000 y en la séptima clase pueda en caso más feliz eventualmente importar 600.000 especialmente 300.000, 200.000, 100.000 Marcos etc.

La casa **infrascrita** invita por la presente a int resarse en esta gran lotería de dinero. Las personas que nos envían sus pedidos se servirán añadir a la vez los respectivos importes en billetes de Banco, ó sellos de correo remitiéndonoslos por v lores declarados, ó en libranzas de Giros Mútuos sobre Madrid ó Barcelona, extendidas á nuestra orden ó en letras de cambio fácil á cobrar por certificado. *Se pueden hacer entregas por nuestra cuenta tanta en el Crédito Lyonnais de Madrid como en todas las Agencias de este establecimiento en Provincias, en este último caso se debe indicar que la consiguiente entrega ha de traspasarse al Crédito Lyonnais en Madrid para su abono en nuestra cuenta. En todo caso se debe mandarnos con el pedido el recibo correspondiente á Hamburgo.*

Para el sorteo de la primera clase cuesta:
1 Billete original, entero: **Pesetas 10**
1 Billete original, medio: **Pesetas 5**

El precio de los billetes de las clases siguientes como también la instalación de todos los premios y las fechas de los sorteos, en fin todos los pormenores se verá del prospecto oficial.

Cada persona recibe los billetes originales directamente que se hallan provistos de las armas del Estado, como también el prospecto oficial. Verificado el sorteo, se envía á todo interesado la lista oficial de los números agraciados, provista de las armas del Estado. El pago de los premios se verifica según las disposiciones indicadas en el prospecto y bajo garantía del Estado. En caso que el contenido del prospecto no convendría á los interesados, los billetes podrán devolverse pero siempre antes del sorteo y el importe remitido nos será restituido. Los pedidos deben remitirse directamente lo más pronto posible, pero siempre antes del

17 de Diciembre de 1903

(Fecha del sorteo)

VALENTIN Y C.^{IA}

Expendeduría General

Hamburgo (Alemania)

L'ESPERANSA

Comp. yia aronime de segurs a prima fixe

Capital social: 5.000.000 de pesetas

Consell d'Administració

President.....	D. Joseph Ciurana y Cabré
Vis-president.....	D. Pere Company y Molins
Administrador general.....	D. Bonifaci López Muñoz
Idem id. suplent.....	D. Pere Rius y Fábregas
Vocals.....	D. Joan Rovira y Palau
	D. Vicens Piera y Brils
	D. Joseph M. ^a Llorjurt y Barbany
	D. Felip Durán y Piqué
	D. Vicens Aldrufey y Prats
Gerent.....	D. Edelmir Borrás y Lozano
Secretari general.....	D. August Vidal y Parera
Inspector general.....	D. Lluís Massó y Simó

Direcció y oficinas: Rambla de Catalunya, 52

Delegat a la provincia de Tarragona: D. Emili Bessa, Real, 32. — A Reus y son partit: Srs. Massó y Ferrando.

MAQUINARIA

agricola, industrial y vinicola

Complet assortit en ferreteria

MARCELÍ VICENS

APODACA, 27, TARRAGONA

Únic representant en aquesta provincia de l'important casa de Barcelona, Srs. Ignaci Sanpere y C.^a, constructors d'arades y bógits pera ondas llauradas y demás máquinas agrícolas.

Emulsió NADAL

Es la mejor y més agradable

Única que conté 80 per 100 d'oli de fetje de bacallá y glicerofosfats y hipofosfats de cals y de sosa.

Aprobada y recomenada pels Col·legis de Metjes y Farmacèutichs de Barcelona, mitjant l'análisis dels Srs. Drs. Bonet, Catedràtic de Farmacia de Madrid y Codina Langlin, de Barcelona.

Es aliment concentrat, medicament tònich, estipulant del desenvollop físic, creixensa d'ossos y surtida de las dents. Necessaria als nens, embrassadas, vells y personas débils; pera las enfermetats consuntivas, convalescencia, diabetis, tos, catarros, tísiss, escrófulas, raquitisme, linfatisme y dolors; aumenta la llet y la vitalitat.

DE VENDA

Farmacias y magatzems de drogas:

A Tarragona, Major 14

CENTRE D'INSTRUCCIÓ MUSICAL

DE TARRAGONA

EN LO

SALÓ AYNÉ

Ha quedat oberta la matrícula pera l'ingrés a las classes de Solfeig, Teoría de la música, Piano y Instruments d'arch. Lo dia 1.er d'Octubre quedá obert lo curs de 1903 a 1904.

*** HORAS DE CLASSE ***

Senyoretas: de 5 a 7 de la tarde.

Noys: de 6 a 8 de la nit.

GABINET Y CLÍNICA DENTAL

DE

A. PONS ICART

SAN AGUSTI, NUM. 21, PIS SEGON, TARRAGONA

Tractament especial de las malalties de las dents y genivas.

Extracció de dents, caxals y arrels sense dolor.

Especialitat en emplastes, emplomaduras y orificacions.

Perfeccionament en la construcció de pessas y dentaduras de totes classes.

Gran fábrica de braguers

34, Unió, 34

Herniados (TRENCAES)

Aquest establiment compta ab los avensos més moderns y práctichs que la ciencia requereix pera la construcció y aplicació de tota classe de braguers y d'aparells ortopèdichs.

Especialitat en lo braguer Articular Regulator Sistema Montserrat y ab lo tractament de las trenaduras.

Grans existencias en braguerets de goma pera la curació radical de las trenaduras congénitas y adquiridas de l'infancia y tot lo concernent á Cirurgia y a Ortopedia.

Casa recomenada per tots los senyors metjes que han tingut ocasió de conèixerla, tant per los gèneros de son catàlech com per los preus reduhits.

PERE MONTSERRAT, Unió, 34.-TARRAGONA

ABONOS

químichs y minerals garantits per son alt poder fertilisant, elaborant los compleus especials pera cada terra y cultiu.

ABONOS

organo-químichs propis pera plantacions preparantlos també ab atenció á las necessitats de la planta y terra á que deuen destinarse.

Despullas, tercerilla etc., grans llegums etc.

COMISIONS Y REPRESENTACIONS

QUINTANA Y TORRES

Carrer de Barcelona, 4.-Tarragona

Joan Ruiz y Porta

Procurador

Méndez Núñez, 16, 2.ª-TARRAGONA

Lo Camp de Tarragona

SETMANARI CATALANISTA

Redacció y Administració: Méndez Núñez, 16

Tarragona, trimestre..... 1.50 pes.
Fora..... 1.50
Extranger..... 2.00
Número d'avuy..... 0.10

Anuncis a preus reduhits

Drogueria Plana

Antiga casa Figueras

Real 6, cantonada Rebolledo 20

En aquesta casa trobará la industria, la agricultura y las arts, un complet surtit de drogas, sulfat y primeras materias pera abonos ab riqueza garantida y de importació directa.

PREUS LIMITATS VERITAT

Sofre FLORESTILLA de la millor marca TARRAGONA

Farmacia Plana

al costat de la antiga **CASA FIGUERAS REAL, 6.-Tarragona**

Provista de medicaments moderns adquirits d'origen.—Complet assortit de medicació pera curas antisépticas.—Especialitats nacionals y extrangeras.

Ayguas minero-medicinals

TARRAGONA

Serveys de la Companyia Transatlántica

Línia de Cuba y Méxich.—Lo dia 16 de Janer sortirá de Bilbao, lo 19 de Santander y'l 20 de Coruña, lo vapor **Alfonso XII**, directament pera Habana y Veracruz. Admet passatge y carrega pera Costafirme y Pacific ab trasbord a Habana al vapor de la línia de Venezuela-Colombia. Combinacions pera'l litoral de Cuba y Isla de Santo Domingo.

Línia de Nova-York, Cuba y Méxich.—Lo dia 26 de Desembre sortirá de Barcelona, lo 13 de Málaga y'l 30 de Cadiz lo vapor **Leon XIII**, directament pera Nova-York, Habana y Veracruz. Combinacions pera distints punts dels Estats Units, litorals de Cuba y Isla de Santo Domingo.

Línia de Venezuela-Colombia.—Lo dia 11 de Janer sortirá de Barcelona, lo 13 de Málaga y'l 15 de Cadiz, lo vapor **Montevideo**, directament pera Las Palmas, Santa Cruz de Tenerife, Santa Cruz de La Palma, Puerto Rico, Habana, Puerto Limón, Colón, Sabanailla, Curaçao, Puerto Cabello y La Guayra, admetent passatge y carrega pera Veracruz ab trasbord a Habana. Combina pel ferro-carril de Panamá ab las companyias de navegació del Pacific, pera quals ports admet passatge y carrega ab bitllets y coneixements directes. Combinació pera'l litoral de Cuba y Puerto Rico. S'admet passatge pera Puerto Plata ab trasbord a Puerto Rico y pera Santo Domingo y San Pedro de Macoris ab tr-sbord a Habana. També carrega pera Maracaibo, Coro, Carupano, Trinitat, Guantá y Camaná ab trasbord a Curaçao.

Línia de Filipinas.—Lo dia 2 de Janer sortirá de Barcelona, habent fet las escalas intermitj-s lo vapor **Isla de Panay**, directament pera Port-Said, Suez, Colombo, Singapore y Manila, servint per trasbord los ports de la costa Oriental d'Àfrica, de la India, Java, Sumatra, China, Japó y Australia.

Línia de Buenos Aires.—Lo dia 2 de Janer sortirá de Barcelona, lo 15 de Málaga y'l de Cadiz, lo vapor **R. M. Cristina**, directament pera Santa Cruz de Tenerife, Montevideo y Buenos Aires.

Línia de Canarias.—Lo 17 de Janer sortirá de Barcelona lo 18 de Valencia, lo 1 d'Alacant y'l 22 de Cadiz, lo vapor **M. L. Villaverde**, directament pera Casablanca, Mazagan, Las Palmas, Santa Cruz de la Palma y Santa Cruz de Tenerife, retornant a Barcelona per Cadiz, Alacant y Valencia.

Línia de Fernando Póo.—Lo dia 25 de Desembre sortirá de Barcelona y el 30 de Cadiz, lo vapor **San Francisco**, pera Fernando Póo, ab escalas en Casablanca, Mazagan y altres ports de la Costa occidental d'Àfrica y Golf de Guinea.

Línia de Tanger.—Sortidas de Cadiz: dissabtes, dimecres y divendres.

Sorudats de Tanger: dimars, dijous y dissabtes.
Pera més informes dirigir-se á son agent **D. Emili Borrás**

Unió-36, Tarragona

Horas de classe.—PINTURA.—Classe pera noys: De set á dos quarts de uou del mati.

Classe pera senyoretas.—De dos quarts de duas á las tres de la tarde.

DIBUJ.—Pera senyoretas: A la mateixa hora de la classe de pintura.

Pera noys: De set á dos quarts de nou xal vespre.

EXCELSER

En Llanas ven uns paraigues de semi-seda y cutó, de color inalterable y teixit tantíssim bó, que resisteix tota proba al devall d'uu canaló.

Además, també té uns vanos ab pintats tan rebóns, qui á **Rafel ni Murillo** los podrian fer melló, a propòsit per regalos; causan gran admiració.

Trobaran també sombrillas y un gran assortit de bastóns, parassols de totes menas que són molt barato y bons.

Mellor dit: no ya cap casa en tan bonas condicions.

26, COMTE DE RIUS, 26

Aygua naf SERRA

Aquesta triple aygua de flors de taronger, de perfumada y deliciosa aroma está elaborada ab la tendre, fresca y escullida del taronger agre y's vend en botellas de 1/4 de litre al preu d'una peseta. A engrós importants descomptes. Farmacia y laboratori de A. Serra.—Reus. A la menuda: Farmacia del Centro.—Tarragona.—Demanar AYGUA NAF SERRA